

Paraqitja e librit

“Ditarët 1979-1981”

Carmen Hernández Barrera

Universiteti Francisco de Vitoria, Madrid

E premte, 30 qershor 2017

Marrin pjesë në këtë takim:

Shkëlqesia e Tij Imzot Paul Josef Cordes

Kardinal, President emerit i Këshillit Papnor

“Cor Unum”

Mons. Segundo Tejado

Nënshektar i Këshillit Papnor “Cor Unum”

Dr. Kiko Argüello

Nismëtar i Ecjes Neokatekumenale

Dr. Ángel Barahona

Drejtore i Departamentit të Shkencave Njerëzore të Universitetit Francisco de Vitoria

At Carlos Granados

Drejtore i Bibliotekës së Autorëve të Krishterë (BAC)

At Carlos Granados

Drejtore i Bibliotekës së Autorëve të Krishterë (BAC)

Mirëmbërma. Do ta fillojmë këtë takim me një lutje.

Në emër të Atit e të Birit e të Shpirtit Shenjtë. Amen.

Të falemi Mari, hirplotë, Zoti me Ty;

e bekuar je mbi të gjitha gratë

dhe i bekuar është fryti i barkut Tënd, Jezusi.

Shenjtja Maria, Nëna e Hyjit, lutu për ne mëkatarët,

tash e në fill të vdekjes sonë. Amen.

Lavdi Atit e Birit e Shpirtit Shenjtë.

Si ka qenë në fillim, ashtu tani e gjithmonë e jetës. Amen.

Së pari, një falënderim Universitetit Francisco de Vitoria për këtë takim dhe, në mënyrë të veçantë, Rektorit, i cili ndodhet këtu mes nesh. Si drejtor i Bibliotekës së Autorëve të Krishterë më takon ta hap këtë takim dhe të them disa fjalë hyrëse; më pas do të ndërhyjnë anëtarët e panelit. Gjithashtu dua të falënderoj të gjithë ata që do të marrin pjesë në paraqitjen e këtij libri.

Para së gjithash, **Imzot Cordes**, Kardinal dhe President emerit i Këshillit Papnor “Cor Unum”; **profesor D. Ángel Barahona**, Drejtor i Departamentit të Shkencave Njerëzore të Universitetit Francisco de Vitoria; **Kiko Argüello**, nismëtar i Ecjes Neokatekumene; si edhe Mons. **Segundo Tejado**, Nënsekretar i Këshillit Papnor “Cor Unum”, i cili do të përkthejë ndërhyrjen e Imzot Cordes.

Përshëndes gjithashtu Imzot Rouco, Imzot Reig Plá, të pranishëm këtu, si edhe rektorë seminaresh dhe autoritete të ndryshme.

“Jezusi im, të dua, Jezusi im, eja!”. Këto fjalë, të cilat në dorëshkrimet e ditarëve të Carmen-it shfaqen gjithmonë me shkronja të mëdha, përbëjnë pothuajse testamentin e saj shpirtëror; sidomos thirrja: “Jezusi im”, e cila gjendet – dhe nuk po e teproj – të paktën një herë në çdo faqe të ditarit.

Për herë të parë iu afrova këtyre shkrimeve disa muaj më parë, kur At Ezechiele na solli një dorëshkrim, ende të shtypur në letër, në fletë të veçanta. Duhet të them se, në fillim, ajo që më tërhoqi më shumë vëmendjen ishte toni disi i zymtë i teksteve. Flitej për vdekjen, për pagjumësinë, për vështirësitë në marrëdhënie; të krijohej pothuajse përshtypja e një njeriu paksa të dëshpëruar. Vetëm disa javë më vonë, duke i rilexuar, e kuptova stilin. Çfarë më kujtonte ky stil? Ku kisha hasur diçka të ngjashme? Menjëherë dallova gjuhën e Psalmeve të Biblës. Atë britmë të sinqertë, ndonjëherë të drejtpërdrejtë, ndonjëherë në dukje të dëshpëruar, të njeriut që i drejtohet Hyjit. Është gjuha e Psalmeve.

Për mua personalisht ka qenë një ndihmë shumë e madhe ta kuptoj këtë tekst duke u nisur nga gjuha e Psalmeve. Janë lutje, ankesa, klithma të një njeriu, të një gruaje që vuan dhe ia ngre vajin e saj Krijuesit. Do të lexoj disa fragmente që më kanë bërë veçanërisht përshtypje.

Lexoj në numrin 9: “Eja, o Zot, në zgjimin tim. Shëroje jetën time. Më shëro në thellësinë e qenies sime... Mbushmë me energji, me forcë. Më ndihmo. Pse ke frikë?, ma thuaj Ti me praninë Tënde. Paqja”. Kush është disi i mësuar të lexojë Psalmet, e dallon menjëherë këtë stil të përbashkët, kaq të ngjashëm.

Në numrin 11: “Pafuqi në eshtra. Asgjëja, o Zot. Çfarë po më ndodh? Çfarë dëshiron? Dua të humbas në shtrat, që është si një varr vetmie. A është sëmundje? A është një natë e errët? Çfarë po më ndodh, o Zot, që nuk kam më asnjë shpresë?”

Dhe kjo këngë lutjeje, ky trishtim në dukje, shndërrohet në shpresë në numrin 12: “Ti jep dritën dhe gjithçka ndryshon. Si është e mundur që papritur shpirti im ndizet, gjithçka ndryshon, papritur i shoh të gjitha me gëzim, me shpresë, ndryshe? Jezusi im, eja në zgjimin tim!”

Në këta psalme – sepse besoj se kjo është fjala që, të paktën mua, më ka ndihmuar t’i kuptoj këto shkrime – ka një fjalë që përsëritet vazhdimisht: fjala “mister”. “Jezus, sa mister është gjithçka!” (nr. 14), por edhe shumë herë të tjera: “Jezus, sa mister është gjithçka!”. Nganjëherë është një mister që shpreh moskuptim, si në numrin 37, ku lexoj:

“Nuk kuptoj asgjë: botën, njerëzit, të ardhmen. Përjetësia? Ti. Ringjallja. Sa e errët është gjithçka, o Zot! A nuk është për të gjithë? Si është e mundur? Përndryshe, nuk e kuptoj”.

Është një gjuhë që ndalet shpesh përpara këtij karakteri misterioz të Hyjit. Numri i parë i Ditarëve të Carmen Hernández fillon pikërisht kështu: “Ti je një Hyj misterioz...”. Një mister që përfshin vuajtjen, lutjen, përgjërimin, por që është edhe një ecje nëpër natë dhe pa kuptuar, me një shpresë të madhe që ndriçon ankthin dhe shndërrohet në agim.

Janë shumë të bukura në këtë libër, në Ditarët e Carmen-it, kalimet nga gjumi në zgjim, të cilat përsëriten vazhdimisht... duket sikur shumë net i kalonte pa fjetur, dhe këto kalime, vërtet të bukura, nga nata në dritë. Lexoj në numrin 241: “Faleminderit, o Zot, që më nxjerr nga gropa. Zhduken fantazmat, nata, trishtimi, frikërat, tmerri. Jezusi im. Paqja, liria, dashuria”. Një luftë që arrin kulmin në shpresën e një agimi.

Po ashtu, një vuajtje e vazhdueshme nga mendimi se vepra e vet është e pafrytshme, se nuk shihet fryti, nuk shihet pjelloria. Lexoj edhe numrin 297, ku përmendet edhe një person që ndodhet sot në këtë panel, Kiko Argüello, me disa fjalë që shpresoj të mos realizohen sot dhe që ai të na flasë gjatë për të na ndriçuar. Aty thuhet: “Bashkëjetesë e itinerantëve. Kiko flet, flet, flet... dhe unë e heshtur, e heshtur, e heshtur. Ah, o Zot, a është faji im? A është vullneti Yt? Jezusi im, apati, larg gjithçkaje; nuk më intereson askush dhe asgjë”.

Një vuajtje që është edhe përvoja e të ndierit pa fjalë, e të ndierit memec në disa çaste. Kjo është, pra, ajo që kam marrë si dëshmi personale nga leximi i këtij libri.

Biblioteka e Autorëve të Krishterë gëzohet që ka mundur ta botojë këtë libër, të dytin në këtë koleksion të shkrimeve të nismëtarëve të Ecjes Neokatekumenale. Është një gëzim i vërtetë, sepse në BAC kemi nderin të botojmë veprat themeluese të shumë lëvizjeve, realiteteve kishtarë dhe themeluesve të urdhrave rregulltarë; kësaj i shtohet edhe gëzimi që kemi mundur të botojmë disa nga shkrimet e nismëtarëve të Ecjes Neokatekumenale.

Po e përfundoj duke vënë në dukje një rastësi kohore personale. Pas gjashtë vitesh në drejtimin e BAC, ky takim përkon, në njëfarë mënyre, me pothuajse aktivitetin tim të fundit publik si drejtor i kësaj biblioteke. Mendoj se është edhe kjo një shenjë e Provanisë dhe një gëzim ta përfundoj këtë shërbim duke paraqitur këtë libër.

Falënderoj Hyjin dhe, pa u zgjatur më tej, ia jap fjalën Imzot Cordes-it, i cili do të na paraqesë librin dhe do të ndajë me ne disa mendime mbi përmbajtjen e tij.

Faleminderit shumë.

Shkëlqesia e Tij Imzot Paul Josef Cordes

Kardinal, President emerit i Këshillit Papnor “Cor Unum”

Paqja qoftë me ju.

Jam mirënjohës që ndodhem këtu. Fatkeqësisht, spanjishtja ime është shumë e dobët, prandaj do t'i kërkoj Dom Segundo-s të lexojë atë që kam përgatitur.

Drejtori ka thënë tashmë disa fjalë shumë të bukura për Carmen-in. Ndoshta do të përsëris ndonjërin prej tyre, por kam mësuar nga Kiko se gjërat e mira duhen përsëritur, përndryshe harrohen.

Kiko më kërkoi të bëj një paraqitje të këtij ditari...

Do të ketë kohë për të bërë një përshkrim të shkurtër të jetës së saj, por dua të them që tani se ajo ishte një grua e jashtëzakonshme.

Takimet e para me të, për shumë njerëz, ishin shkak bezie. Në fakt, historia ime me Ecjen nuk filloi si një histori dashurie... Megjithatë, ndodhte ajo që Kiko e thotë shpesh: shumë herë, kur Hyji dëshiron të bëjë një dhuratë shumë të çmuar, e paraqet të mbështjellë me një letër jo tërheqëse, madje edhe të shëmtuar. Ashtu si shumë realitete të tjera kishtare, edhe Ecja i përvetësoi idetë e Koncili II i Vatikanit. Dhe, si të tjerët, edhe anëtarët e saj u ndeshën me moskuptim dhe kundërshtim në shumë dioqeza. Për këtë arsye, nismëtarët e Ecjes iu drejtuan Këshillit Papnor për Laikët për të bërë të njohura vuajtjet e tyre dhe për të kërkuar mbështetje. Në atë kohë unë isha zëvendëspresident i Dikasterit.

Më kujtohet se bisedat tona kërkonin gjithmonë shumë kohë dhe ishin shumë të ndryshme nga takimet që zhvilloja me persona të tjerë që vinin për të kërkuar ndihmë. Zakonisht të tjerët paraqisnin vështirësitë e tyre dhe i shpjegonin qartë problemet, prandaj mund të kërkonim menjëherë zgjidhje. Ndërsa përfaqësuesit e Ecjes, sapo hynë në zyrën time, filluan të debatonin me zjarr mes tyre. Grupi përbëhej gjithmonë nga pesë veta: Kiko, Carmen, At Mario Pezzi, që i shoqëronte, dhe dy katekistë nga Roma. Ky shkëmbim i vazhdueshëm debatesh më bezdiste, sidomos sepse në fillim

nuk arrija ta kuptoja se cili ishte problemi. Herët e para përpqesha të ruaja qetësinë, por erdhi një çast kur humba durimin. Godita tavolinën me grusht dhe thashë me vendosmëri: “Mjaft! Tani flas unë”.

Dhe Kiko, i trembur, tha: “Hesht, Carmen, është gjerman!” Nuk e mbaj mend nëse spanjollja me mënyrat e saj jo fort diplomatike u frikësua nga shpërthimi im. Sidoqoftë, kontakti i parë me këtë grup nuk ishte aspak premtues.

Sot, duke menduar për historinë që Hyji më ka dhuruar përmes njohjes së Carmen-it dhe duke lexuar ditarin e saj, nuk mund të bëj tjetër veçse ta falënderoj Atin e amshuar për dhuratën e kësaj gruaje të papërshkrueshme.

1. Përgatitja e gjatë

Ngjarjet e jetës së saj dhe besnikëria e saj e palëkundur të mahnisin dhe të lënë pa fjalë. Jeta e saj duket si një “odise”: vendime dramatike, rrugë pa dalje, udhëtime gjeniale, shtigje që i ndoqi pa u lodhur. Tani mund të përmend vetëm disa etapa. Si burim përdor një nga ndërhyrjet e saj të rralla personale, konkretisht atë të vitit 1994, gjatë festës së “Ngjitjes së Zotit në Qiell”, në Zamora të Spanjës.

Thirrja

Carmen-i lindi në një familje të madhe me nëntë fëmijë. Fëmijërinë e kaloi me familjen në Tudela. Babai i saj, Antonio Hernández, themeloi një ndërmarrje të madhe industriale. Carmen-i kujton: “Tudela është shumë e rëndësishme për mua. Aty ishte Kolegji i Shën Françesk Ksavierit, që kishte më shumë se një mijë nxënës. Unë ndiqja kolegjin e murgeshave, i cili ndodhej pranë kolegjit të etërve jezuitë. Në atë kolegji vinin misionarë nga India, Japonia, Amerika, nga e gjithë bota; na tregonin diapozitiva dhe na flisnin për misionet. Që kur isha shumë e vogël kam ndier brenda vetes një thirrje për të qenë misionare. Pata fatin që, në ato vite, nëpërmjet murgeshave dhe para se të filloja universitetin, të njihja At Sánchez-in, një jezuit i moshuar dhe i shenjt. At Sánchez ishte i pari që botoi Mesharin në Spanjë – përpara se të përdorej Meshari – dhe ishte gjithashtu i pari që botoi Biblën në spanjisht. Ai ishte për mua një pikë referimi shumë e rëndësishme, përmes të cilit Zoti më ndihmoi ta ruaj thirrjen misionare me të cilën më kishte thirrur”. Ishte At Sánchez ai që e futi Carmen-in në lutje; ai i mësonte mënyra të meditimit dhe bënte krahasime me Shkrimet e Shenjta.

Që në fillim, duke parë prapa në jetën e saj, Carmen-i vëren një element domethënës: feja e saj u thellua falë drejtuesve të saj shpirtërorë dhe njohjes së Shkrimeve të Shenjta. Marrëdhënia me Hyjin, e cila më vonë merr një thellësi të jashtëzakonshme, nuk u zhvillua në mënyrë automatike, por falë hapjes së saj mendore dhe shpirtërore ndaj atyre që e shoqëronin në fe.

Shkrimet e Shenjta do të mbeten pikë referimi gjatë gjithë jetës së saj. Carmen-i hyn personalisht në ngjarjet e zbulesës. Arsyeja kuptohet lehtë, sepse shënimet e ditarit — tepër të pasura me informacione dhe shumë të dobishme — janë të mbushura me referenca të drejtpërdrejta dhe të tërthorta ndaj vargjeve të zbulesës hyjnore. Ajo i zbaton tekstet larg çdo formalizmi, si thirrje ekzistenciale. Ndihet e thirrur dhe e ngushëlluar, për shembull, kur Zoti shfaqet mbi Liqenin e Galileesë duke ecur mbi ujë dhe thotë: “Jam Unë” (Mt 14) (D10). Në Meksikë shkruan: “Faleminderit, Jezus, për këta Psalme. Më mëso të lutem. Do të doja ta përsërisja nga thellësia e zemrës çdo fjalë” (D27). Ajo kopjon — një rast i vetëm në ditar — një fragment të tërë nga Libri i Zbulesës së Gjonit (Zb 1,4-9), për të luftuar kundër fantazmave të “errësirës” dhe për të kërkuar “fuqi dhe jetë” për eshtrat e saj (D240).

Nga ana tjetër, ajo e mësoi personalisht rëndësinë e drejtuesit shpirtëror (katekistit) për anëtarët e bashkësive që do të formoheshin më pas. Kam qenë vetë i pranishëm në disa takime ose bashkëjetesa të Ecjes. I kujtoj komentet dhe pyetjet e Carmen-it, shoshitjen e Shpirtit dhe këshillat e saj të urta. Ditari pasqyron peshën e madhe të këtij shërbimi, që zgjaste me orë të tëra. Ajo shkruan: “Përsëri gjithë ditën, paradite dhe pasdite, duke dëgjuar. Nuk e di nëse jemi të çmendur. Ende pa fjetur. E vdekur. Jezus, nuk mundem më” (D23). Por, në të njëjtën kohë, ndihet e shpërblyer duke dëgjuar vëllezërit: “Çfarë gëzimi, o Zot. Ti e udhëheq dhe e mban popullin tënd në mënyrë të dukshme, si një Bari i Mirë. Faleminderit, Jezusi im” (D76). Drejtuesi shpirtëror (katekisti) nuk është vetëm një detyrim, nuk është vetëm një barrë, por sjell edhe një kënaqësi të madhe: “Jezusi thërret kaq shumë thirrje... Në fillim u tremba. Tani Ti më ngushëllon, Jezus, Hyj, Hyji i vetëm. Bie përmbys para madhësisë sate” (D148).

U larguam pak nga rrjedha e jetës së Carmen-it përmes këtyre vërejtjeve...

Disa njerëz të Hyjit patën një ndikim të pazëvendësueshëm në ecjen e saj të fesë. E kishim lënë në Tudela. Kur babai i Carmen-it pa se kishte ardhur koha që fëmijët e tij të shkonin në universitet, u transferua në Madrid. Carmen-i tashmë ushqente një dëshirë të zjarrtë për t'u bërë misionare. Për këtë arsye u përpoq të largohej vetë. Kishte një xhaxha jezuit, kushëri i nënës së saj. Dëshironte të shkonte në Indi, por babai i saj e ndaloi prerazi, sepse kishte plane të tjera për fëmijët e vet. Në Spanjën e industrializimit ai kishte menduar studime të ndryshme për secilin: njëri kimi, tjetri shkenca industriale, një tjetër inxhinieri, e kështu me radhë. Për Carmen-in kishte vendosur që të studionte Kimi.

Javier

Carmen-i vazhdon të tregojë: “Çdo vit kërkoja një mënyrë për t'u nisur si misionare, por babai im e kundërshtonte me të gjitha forcat. Kur isha njëzet e një vjeçe dhe mora doktoraturën në kimi, u largova fshehurazi nga shtëpia dhe shkova si misionare. Mbjaj mend se ika kur babai nuk ishte në shtëpi; kur ai u kthye në Madrid, unë isha tashmë në Pamplona dhe prej andej shkova në Javier. Isha në moshë madhore dhe babai nuk mund të thërriste policinë. Në Javier hyra në një Institut Misionar që quhej Misionaret e Krishtit Jezus”. Njëzet e pesë vjet më vonë (1979), ajo shkruan në ditar: “3 maj 1954. Isha 23 vjeçe. Të dua, Jezusi im. Sa shumë më ke dashur! Nuk jam penduar. Do të largohesha përsëri si atë ditë të rinisë sime” (D80).

Javier është një fshat shumë i vogël ku ndodhet Kalaja e Shën Françesk Ksavierit. Përballë saj ndodhej edhe një shtëpi mesjetare. Pikërisht aty zhvillohej noviciati dhe aty mbërriti Carmen-i pasi ishte larguar nga shtëpia. Ajo e kreu të gjithë noviciatin atje. Kujton: “Aty Zoti më priste dhe më dhuroi hire të mëdha. Në noviciatin e Javier-it mbaj mend hret e panumërta që më dha Zoti, duke më ngushëlluar dhe duke ma hapur kuptimin e Shkrimeve të Shenjta. Instituti ku hyra ishte në një periudhë zgjerimi të madh, plot zjarr shpirtëror. Menjëherë u përhap deri në Japoni, Kongo, Indi, Amerikë... me një frymë vërtet të jashtëzakonshme”.

Kështu lind te Carmen-i bindja se kishte detyrën të shpallte shpëtimin e Ungjillit. Hyji i dhuron dritën e tij dhe përdor vullnetin e saj njerëzor, vërtet shumë të fortë. Po, për ta realizuar këtë ideal iu desh të kapërcente shumë pengesa; shpesh gjendej në një shkollë të mjegullt dhe të dhimbshme, për të arritur të kuptonte më qartë. Por drita e thirrjes nuk u shua kurrë.

Në ditar, vite më vonë, ka shënime të përsëritura që rikujtojnë këtë thirrje. “Ndriçoje zemrën time për misionin”, lutet ajo që në faqet e para të Ditarit (D7). Pas një vizite në famullinë e Shën Rokut në Madrid, shkruan: “Dal e gëzuar... duke parë mundësinë për t'ua shpallur Ungjillin të varfërve”. Dhe citon Ungjillin sipas Shën Lukës: “Të varfërve u shpallet Lajmi i Mirë” (Lk 7,22). Në çastet e trishtimit dhe të errësirës në fe, ajo e përjeton ngushëllimin përmes misionit: “Gjithçka është kaq e vështirë, e pamundur. Kjo më ngre në këmbë: ta shpall mirë Ungjillin, ta mbështes, ta strukturoj, ta lë të vendosur” (D261). Edhe jehona e fesë së saj në zemrat e vëllezërve i jep frymë të re dhe një shtysë të re për mision. Në fund të një takimi me disa vëllezër që e kishin pranuar me entuziazëm Ungjillin, ajo shkruan: “Dritë e

madhe. Mbi ata që banonin në një vend të errët, një dritë ka ndriçuar, sepse zgjedhën që rëndonte mbi ta Ti e ke thyer” (D272). Vlen të vihet re se në këtë lutje ajo nuk gëzohet për një sukses të saj, por sepse vëllezërit kanë njohur gëzimin e Zotit.

(Vazhdon leximin Mons. Segundo Tejado për të lehtësuar kuptimin.) (Foto)

Le të kthehemi te rrëfimi historik

Në vitin 1959, Papa Gjoni XXIII shpalli një Koncil, i cili filloi dy vjet më vonë. Shpallja e Koncilit ngjalli shpresa të mëdha, një vizion të ri për Kishën, por gjithashtu solli edhe hutim. Kongregata e re e “Misionareve të Krishtit Jezus” u përfshi menjëherë nga rryma e modernitetit. Për Carmen-in, pas shtatë vitesh jetë rregulltare, kishte ardhur koha e kushteve të përjetshme, që do të kremtoheshin në Londër, ku duhej të merrte certifikatat për t'u nisur si misionare në Indi. Një ditë, shtëpia mori një telefonatë me të cilën kërkohej transferimi i novices në institutin e Barcelonës. Përgjegjësit e Kongregatës ia hiqnin kështu motrës së varfër mundësinë për të realizuar idealin më të thellë të jetës së saj: të bëhej misionare. Carmen-i thotë, duke kujtuar ato ngjarje: “Për mua, Barcelona është Mali Moria, ku e çova për ta flijuar Isakun tim, që ishte Premtimi im, biri i Premtimit, atë që e mbaja në zemër që kur isha e vogël: të bëhesha misionare”.

Por Zoti kishte planet e Tij: për Carmen-in po hapej një horizont i ri. Këto rrethana të dhimbshme e përgatitën për zbulimin e një bote të re. Hyji bëri që ajo të vihej në kontakt me Mons. Pedro Farnés, një nga liturgjistët më të mirë të Spanjës. Mons. Farnés kishte qenë bashkëpunëtor i Institutit të Teologjisë Baritore në Paris, një qendër e rëndësishme për nxitjet e reformës liturgjike të Koncilit II të Vatikanit.

Liturgjia

Carmen-i vazhdon të tregojë: “Por Hyji deshi të më vinte në kontakt me At Farnés-in, i cili për mua ishte Engjëlli në Gjetseman, gjatë Mundimit tim në Gjetseman. At Farnés ishte për mua Engjëlli që më zbuloi të gjithë Ripërtëritjen Liturgjike. Unë, që e kisha ruajtur veten në rini falë Eukaristisë, shkoja gjithmonë të kungohesha para se të shkoja në universitet, edhe nëse nuk kisha kohë të qëndroja në Meshë; por kungohesha. Dhe kjo më mbronte gjithmonë nga djemtë, nga rrëmuja, nga gjithçka. Qëndrova besnike ndaj Zotit falë Kungimit. E doja shumë Eukaristinë, por për mua Eukaristia ishte të merrja Jezu Krishtin dhe të forcohesha me Të. Prej andej kalova në atë që solli Koncili: duke u kthyer te burimet, zbulova dinamikën e Pashkës. Nuk është vetëm të marrësh Jezu Krishtin, por aty është Pashka. Është kalimi nga vdekja në jetë, ku ti bashkohesh jo me Jezusin Fëmijë, por me vdekjen e Krishtit dhe hyn në vdekje bashkë me Të, me këtë Bukë që thuhet; pastaj është Kupa, Besëlidhja në Gjakun e Tij. KJO ËSHTË KUPA E BESËLIDHJES SË RE NË GJAKUN TIM, Kupa e Besëlidhjes së Re dhe të Amshuar që do të derdhet për ju. Dhe kjo lojë ndërmjet skllavërisë dhe lirisë që populli i Izraelit jeton përmes këtyre shenjave të vdekjes dhe të jetës, të skllavërisë në Egjipt dhe të lirisë në Tokën e Premtuar, është ajo që kremton Jezu Krishti”.

Deri këtu kujtimi i Carmen-it dhe shpjegimi i saj shumë i thellë mbi kremtimin e Eukaristisë.

Natyrish, ditari i saj pasqyron shpesh formimin liturgjik që mori nga At Farnés-i. Carmen-i e përcolli shpesh në katekezat e saj këtë kuptim më të thellë të përkujtimit liturgjik të Jezu Krishtit, të vdekjes dhe të ngjalljes së Tij, teologjikisht shumë të saktë dhe kateketikisht jashtëzakonisht tërheqës. Në ditar ajo kundërshton një liturgji që e kërkon kuptimin e saj vetëm në ritualizëm. Kritikën e saj e shpreh me pyetjen: “A është populli (i Hyjit) në shërbim të liturgjisë, të solemnitetit të kultit, dhe jo liturgjia në shërbim të popullit, për ta ushqyer fenë?” (D234). Po ashtu shkruan: “Duhet të formohen bashkësi të vogla (të domosdoshme sot përballë individualizmit, shoqërisë masive dhe dobësimit të familjes), bërthama jetësore për veprim dhe realizim në gjithçka. Dukshmëria e dashurisë dhe e bashkimit. Si të krijohet bashkësia? Thelbësore është Eukaristia dhe anasjelltas. Eukaristia në plotësinë e saj: Vera, Kupa, Besëlidhja. Pse humbi vera? Për arsye praktike, infektimi etj. Kupa është e rëndësishme, shenjat, pjesëmarrja”. (D460).

Është mbresëlënëse lufta e saj e vazhdueshme për Pashkën në plotësinë e saj, si kuptimi i Kishës së re.

“Pashka më mbush me gëzim, si një dritë e fuqishme në mes të natës”. (D70). Para një takimi me përgjegjësin e liturgjisë në Romë shkruan:

“Jezusi im, më lejo të flas për Pashkën”. (D270).

Në një rast tjetër: “Ta mbroj Pashkën kundër rubricizmit të verbër... Jezusi im, në duart e Tua janë të gjitha gjërat”. (D278).

Gjatë kësaj kohe në Barcelonë, Carmen-i jetonte me katër shoqe të tjera që po vazhdonin noviciatin. Ato kryenin punë shërbimi, pastronin shkallët dhe dyshemetë. Ishin të vendosura të mos qëndronin në Barcelonë, por të niseshin në mision. Bënin plane për të shkuar në Bolivi, në Oruro, me mbështetjen e Arqipeshkvit Imzot Urtado Manrique-s, i cili gjithmonë i priste me dashamirësi. Por Carmen-i, para se të nisej përfundimisht drejt Amerikës — siç thoshte vetë — dëshironte “të shkonte në Izrael për të shkelur Tokën e Shenjtë”.

Që nga viti 1962, për dy vjet, ajo përshkoi Tokën e Jezusit, duke punuar në shtëpitë e hebrenjve dhe arabëve. Duke kujtuar atë periudhë, e konsideronte si një përvojë të jashtëzakonshme, plot njohje të Zotit dhe përvoja të fesë. Ajo thoshte: “Për t’i rënë shkurt: gjatë asaj kohe në Izrael, Shkrimet e Shenjta m’u hapën në një mënyrë mahnitëse. Çdo vend ku shkelja. Madje arrita edhe të peshkoja me peshkatarët e Liqenit të Galilesë”. Tek ajo u rrit një dashuri e jashtëzakonshme për Jezu Krishtin, si në planin shpirtëror ashtu edhe në atë intelektual. U kthye në Spanjë. Atje duhej të përballej me një zhgënjim të ri: grupi i vogël i misionareve për Amerikën Latine nuk ekzistonte më. Një e ardhme e errët, të gjitha pritshmëritë të shkatërruara, shpresat dhe synimet aq shumë të dëshiruara.

2. Vepra

Më duket se me këtë zbrazëti të plotë përfundon për Carmen-in përgatitja që Hyji në Provaninë e Tij kishte caktuar për të. Carmen-i u largua nga “Instituti” në ditën e festës së Shën Augustinit, më 28 gusht 1962. Në vitin 1979, kur Kisha kremtonte përsëri këtë kërkues të madh të Hyjit, ajo e kujton atë ditë dhe shpërthen në lavde ndaj Zotit: “Faleminderit, o Zot, për mënyrën kaq të mrekullueshme me të cilën ke vepruar gjatë këtyre 17 viteve gëzimesh dhe vuajtjesh. Sot Ti e ripërtërin jetën time me fuqi të re. Qofsh bekuar Ti, i Amshuari, i Pamposhturi, Shenjti”. (D130).

Është dita e Shën Augustinit. Si të mos kujtojmë fjalinë e famshme të këtij aventurieri të fesë:

“Na krijove për Vete, o Zot, dhe zemra jonë është e shqetësuar derisa të pushojë në Ty”. (Rrëfimet, I,1). Është e qartë se ka dallime të mëdha ndërmjet këtyre dy kërkuesve dhe ndërmjet synimeve që dëshironin të arrinin. Megjithatë, nuk mund të mohohet se Carmen-i kishte një etje për Hyjin të krahasueshme me atë të Shën Augustinit, një etje që edhe sot vazhdon të na lërë mbresë të thellë. Në çdo rast, motra jonë e shihte atë moment si fillimin e udhës që Hyji i kishte

treguar për thirrjen e saj të jashtëzakonshme. Ajo u hodh në një projekt misionar që nuk e kishte ëndërruar kurrë dhe që nuk i përkiste asnjë modeli të njohur. Së bashku me Kiko Argüello-n po rritej Ecja Neokatekumenale.

Origjina historike e këtij procesi është e njohur: së bashku me Kiko Argüello-n, në kasollet e varfra të Palomeras Altas, në periferi të Madridit, lindën bashkësitë e para, të përbëra nga ciganë, ish-prostituta, hajdutë dhe njerëz të tjerë të marginalizuar. Një ditë Carmen-i e zbuloi këtë realitet të varfër, të sinqertë dhe ungjillor dhe mbeti e mahnitur.

Palomeras Altas

Vite më vonë ajo tregonte: “Kur shkova në Palomeras, më bëri shumë përshtypje që atyre njerëzve u interesonte Jezui Krishti. Ishte një surprizë e madhe për ne të shihnim se ata njerëz kaq të varfër, që vuanin aq shumë nga uria, interesoheshin për mesazhin e Ungjillit. Mbaj mend se një herë Joaquín-i, i cili kishte punuar më parë në miniera, më ftoi për darkë. Kiko nuk ishte aty. Ai bëri një lutje dhe unë mbeta jashtëzakonisht e habitur që në atë vend mund të përmendej Hyji dhe Jezui Krishti”. Ajo zbuloi fuqinë e Shpirtit Shenjt ndër këta të varfër. E prekte sinqeriteti i tyre në lutje, kur pranonin gabimet e jetës së tyre, në marrëdhëniet me familjarët dhe me fqinjët. Gjatë takimeve, Carmen-i kaloi muaj të tërë pa thënë asnjë fjalë; ndihej si farise.

Ndërkohë, misionarja zgjodhi si banesë një kasolle pak më larg se ajo e Kiko-s.

Për ta kuptuar sot shtysën shpirtërore të Ecjes Neokatekumenale, nuk mjafton një përshkrim i thjeshtë i ngjarjeve historike. Është e nevojshme të shohim prapa skenës, të hyjmë në shpirtin e protagonistëve. Një përvojë si ajo e Ecjes nuk ndërtohet duke u menduar rreth një tavoline. Aq më pak itinerari dhe strukturat e saja bien të gatshme nga qielli. Ato kërkojnë një zhvillim të gjatë dhe shpesh të dhimbshëm. Nismëtarët duhet të hapin sytë, të kuptojnë mendësinë e njeriut të sotëm; u duhet një urti e madhe shpirtërore dhe shoshitje, të jenë të rrënjësor fort në Shkrimet e Shenjta dhe në Magjisterin e Kishës; u kërkohet zell për shpëtimin e të tjerëve dhe, po aq e rëndësishme, gatishmëria për të mbajtur kryqin së bashku me Krishtin. Në ditarin e Carmen-it ndihet ky karakter dramatik i një veprë kishtare që dëshiron t'u sjellë Krishtin dhe fenë njerëzve të kohës sonë.

Carmen-i e përdor shumë herë fjalën “mision”. Le të fillojmë me shënimet e saj mbi **gëzimin**. Për shembull, gjatë një bashkëjetese të itinerantëve nga Spanja dhe Portugalia, ajo shkruan: “Jam e qetë, e gëzuar, e lirë, papritur e lirë, në Paqe. Jezus, qenka e mundur Paqja, sepse Ti je. Sa e pabesueshme, o Zot. Faleminderit, e mira ime; mos më lër, mos më shtyp, ki mëshirë për mua”. (D160).

Dhe disa ditë më vonë: “Nga indiferenca në paqe, në takimin me kuvendin, me misionin. O Zot, më vjen dëshira të kungohem çdo ditë, të kthehem përsëri në rininë time. Më jep dëshirën për të punuar, o Zot, për të jetuar. Të dua. Jezusi im, më ndihmo. Rri me mua, eja”. (D168).

Gjatë një bashkëjetese tjetër: “Unë, o Zot, jam e lumtur. Jezusi im, pse? Për Ty, Çlirimtar, Shenjt, i Mrekullueshëm, Dritë, Jetë, Ngjallje e të vdekurve, i Drejtë dhe i Kryqëzuar. Të dua, Jezus, për dashurinë Tënde të madhe, të mrekullueshme, që je fati i njeriut dhe jeta”. (D187). Në një vend tjetër ajo ndien frytin e hovit misionar: “Dritë e madhe: Ti e ke shtuar harenë, e ke bërë të madhe gëzimin. Gëzim për praninë Tënde, sepse zgjedhën që rëndonte mbi ta Ti e ke thyer”. (D272).

Ecja

Në të njëjtën kohë, Carmen-i ndien peshën e përgjegjësisë për ata që ndjekin “Ecjen”. Në vitin 1979 shkruan: “Më bie mbi kokë Vatikani, Kisha, e ardhmja dhe e tashmja; përgjegjësia më sjell tmerr, errësirë, vdekje. Si është e mundur? O Zot, të thërras” (D91).

Përballë kaq shumë njerëzve të cilët Hyji i ka zgjuar përmes katekezave, ajo ndien si një detyrim të madh që duhet ta udhëheqë dhe ta çojë përpara veprën. Duke lexuar psherëtimat e saj, na bën të mendojmë për Moisiun, i cili në shkretëtirë ndien peshën e detyrës për të udhëhequr popullin dhe ndien paaftësinë e tij për ta bërë këtë: “Është tepër e rëndë për mua” (Nr 11,14).

Sepse “Kurrikula” e “Ecjes”, për ta thënë kështu, duhej të shpikëj tërësisht, duhej gjetur dhe krijuar. Carmen-i ndihet e lumtur kur, në një moment të caktuar, kupton se cilën rrugë duhet të marrë Ecja. Ajo shkruan: “Shoh se si përfundon katekumenati dhe papritur shoh gjithçka të ndriçuar dhe një të ardhme, pak nga pak”. Pastaj vijnë udhëzime konkrete dhe të sakta, madje edhe propozimi për një udhëtim të të gjithë anëtarëve të Ecjes në Tokën e Shenjtë (D40). Në bashkëjetesën në qendrën “Notre Dame” të Jerusalemit, në qershor të vitit 1979, Carmen-i përcakton qëllimin e Ecjes si betejën e çdo të pagëzuarit me historinë e tij personale. “Të shembet krenaria. Vigjilencë, lutje. Të dish të jesh, “të jetosh”. Një kairós... Shpallja e Jezu Krishtit...”. Gjatë verës u ishte propozuar vëllezërve përgjegjës një shtegtim nëpër Evropë “dy nga dy”, pa “trastë, as bukë, as para” (Lk 9,3). “Mundësi për të hyrë me gjithë realitetin e të tjerëve. Duhet të rindërtohen, të plotësohen ekipet dhe kjo nuk mund të bëhet nga larg, por në lirinë dhe praninë publike të të gjithëve” (D102). Dhe gjithashtu shpreh një hutim të plotë: “Jemi në zbrazëti, pa ditur se ku po shkojmë” (D255). Në shënimet e saj Carmen-i flet shpesh për disa persona. Ata janë si fenerë që tregojnë rrugën e drejtë të shqetësimit të saj. Para së gjithash bëhet fjalë për Nënë e Jezusit, Marinë e Nazaretit. Po lexoj vetëm një nga shumë citime që kam gjetur: “Virgjëra shumë e ëmbël Mari, më ngushëllon jeta jote, misterit yt, dyshimi i të gjithëve. E ëmbla Mari, e Bekuara Ti. Të dua. Faleminderit për këtë pamje ngushëlluese të figurës sate, që më ngushëllon, më jep zemër, më forcon dhe më bën të të dua... Ndërmjetëso për mua” (D218).

Po ashtu duhet të përmenden referencat ndaj Pasardhësit të Pjetrit. Ajo gjithmonë e tregonte personin dhe fjalët e tij si pikë referimi. Më 16 mars 1980, pas lutjes së Engjëllit të Zotit të së dielës, Gjoni Pali II përshëndet ngrohtësisht disa bashkësi Neokatekenale në sheshin e Shën Pjetrit. Ai flet për veprat e tyre të ungjillëzimit, për katekezat e tyre dhe për pjesëmarrjen e tyre “graduale dhe intensive” në jetën liturgjike. Carmen-i kujton:

“Çfarë gëzimi më dha!” Dashuria që Carmen-i kishte për Papën ishte e jashtëzakonshme; ajo dëgjonte të gjitha fjalimet e tij në radion e saj të vogël: një shenjë shumë e thellë e dashurisë së saj për Nënë Kishë.

Dhe natyrisht përmend vazhdimisht Kiko-n. Nuk lë asnjë dyshim për faktin se ajo vlerësonte aftësinë e tij katekistike; e thotë shprehimisht në dëshminë e madhe të vitit 1993: “Për mua ishte një surprizë që Kiko arrinte të krijonte një ambient dhe t’i interesonte njerëzit me gjërat që thoshte”. Carmen-i e di se qëndron pranë Kiko-s për misionin e Ecjes, për bashkëpunimin me Kiko-n, “që nuk e di deri kur do të jetë; nuk do të jetë e përjetshme, sigurisht, edhe pse do të jetë përgjithmonë” (D133). Në këtë kuptim ajo pranon të harrojë veten përballë tij, kur, duke folur për një bashkëjetesë, vëren: “Të dëgjoj katekistët, Jezusi im, dhe unë e heshtur. Më duket vërtet një karizëm serioze shenja që Ti e mban me një fjalë të gjallë të Kiko-s” (D230). E bindur për misionin e Kiko-s, ajo ia beson shpesh Zotit: “Forcoje fenë e Kiko-s” (D77). Dhe në një rast tjetër: “Ndihmo Papën, o Zot. Faleminderit për bashkimin që me kaq hir ke siguruar. Më ndihmo. Ti e njeh armikun. Forcoje Kiko-n, ndihmoje. Vetëm Ti je. Qofsh i bekuar” (D428).

Errësirë dhe drita

Këtu nuk mund të bëj një përmbledhje të ditarit të Carmen-it dhe aq më pak një sintezë të misionit të saj. Ajo që dua të rrëfej është ajo që më ka prekur thellë duke lexuar këto faqe: ato janë një dialog i vazhdueshëm me Jezun Krishtin. 800 meditimet që përbëjnë vëllimin e parë, shumë rrallë janë fjalë që nuk i drejtohen Jezusit ose Hyjit. Në këtë kuptim, nuk duhet të harrojmë as referencat e shumta të drejtpërdrejta ose të tërthorta ndaj Shkrimeve të Shenjta, veçanërisht ndaj psalmeve, një shenjë e sigurt se mendja e saj ishte e përkshuar nga Fjala e Hyjit. Natyrisht, ne flasim vetëm për atë që mbajmë në zemër. Për mua, ditari i Carmen-it është pasqyra e vërtetë e një stili jete që Etërit e quajnë “Të ecësh në praninë e Zotit”. Ose, duke kujtuar një shprehje të Apostullit Pal: “Lutuni pa pushim” (1 Sel 5,17),

që nuk është gjë tjetër veçse ta kthejmë vazhdimisht shikimin drejt fytyrës së Hyjit. Pa dyshim, kur lexojmë ditarin e një personi, hyjmë në një intimitet të mbrojtur nga ndrojtja. Lindin ndjenja turpi. Dikush pyet veten: A justifikohet një ndërhyrje e tillë në privatësi? Le të përpiqemi të japim një përgjigje. E dimë se edhe shën Gjon Pali II shënonte reflektimet e tij gjatë tërheqjeve shpirtërore; e bëri këtë që nga viti 1962 deri në vdekjen e tij. Këto reflektime na lejojnë të njohim marrëdhënien e tij intime me Hyjin Atë dhe me Jezun Krishtin. Ai nuk dëshironte që të botoheshin. Sekretari i tij vendosi ndryshe. Dhe ne i jemi mirënjohës për këtë. Në reflektimet e tij gjendet një fjali e bukur që është pothuajse një leje për të guxuar të dëgjojmë dialogun e dashurisë së Carmen-it me Hyjin.

Papa i Shenjtë shkruan: “Njeriu është i thirrur në një varësi marrëdhënore me Hyjin, të ngjashme me bashkimin e një personi me një tjetër” (13. IX 1968). Dhe vite më vonë: “Hyji dëshiron miqësinë e besimtarëve të tij”, dhe komenton: “Lumturia jonë e amshuar do të ishte pjesëmarrja në jetën e dashurisë së tri Personave të Trinisë” (Mars 1984).

Duke bashkuar këto dy elemente (Hyji dëshiron miqësinë tonë dhe na ofron shijen e lumturisë së plotë në jetën e Tij trinitare), feja jonë arrin kulmin në një marrëdhënie të thellë me Hyjin. Dhe cili është mënyra më e mirë për të mësuar një braktisje të tillë, sesa duke shoqëruar nga afër ecjen shpirtërore të një personi me Hyjin?

Por nuk është vetëm intimiteti i pandërprerë i Carmen-it me Jezun Krishtin që prek zemrën. Ndoshta edhe më prekëse është besnikëria e saj ndaj Krishtit, edhe pse shpesh i mungonte një përfundim emocional i së vërtetës së fesë; ajo nuk udhëhiqej nga ndjenjat fetare. Shpesh Carmen-i i përgjërohet Jezusit nga një errësirë e zezë. Kur lexova shënimet e Carmen-it, më vinte në mendje një grua tjetër e madhe, Nënë Tereza e Kalkutës. Edhe ajo përjetoi të njëjtën thatësi shpirtërore, madje edhe më të madhe, sepse për vite me radhë nuk pa vazhdimisht dritën e fesë.

Dua të citoj një pjesë nga letra e Shenjtës së Kalkutës për të treguar këtë ligj misterioz ndërmjet afërsisë me Hyjin dhe pajtimit me vullnetin e Tij, të cilin Kisha e quan “nata e shqisave dhe e shpirtit”.

Nënë Tereza i shkruan drejtuesit të saj shpirtëror Joseph Neuner SI, me shumë gjasa në prill të vitit 1961: “Tani, megjithatë, Atë, që nga viti 1949 ose 1950 ndiej këtë ndjenjë të tmerrshme të të qenurit e humbur, këtë errësirë të papërkrahshme, këtë vetmi, këtë dëshirë të vazhdueshme për Hyjin, që shkakton në zemrën time një dhimbje të thellë. Mbizotëron një errësirë e tillë, sa që me të vërtetë nuk mund të shoh asgjë, as me shpirtin tim, as me mendjen. Vendi i Hyjit në shpirtin tim është bosh, në mua nuk ka asnjë Hyj. Dhimbja e dëshirës kaq të madhe — dëshiroj dhe dëshiroj vetëm Hyjin — dhe pastaj ndiej këtë. – Nuk më do, nuk është këtu. – Qielli, shpirtrat: – pse janë fjalë që nuk më thonë asgjë? – Vetë jeta ime më duket kaq kontradiktore... Ndihej shpirtrat, por për të shkruar ku? – Pse e gjithë kjo? Ku është shpirti në qenien time? Hyji nuk më do”. (Cituar në B. Kolodiejchuk, “Mother Teresa. Come Be my Light”, New York 2007, fq. 210)

Numri i parë i ditarit është tashmë i mjaftueshëm për të kuptuar dhimbjen e Carmen-it. Dhe për të admiruar qëndrueshmërinë e saj në mision: “O Zot, ku? si? kush je Ti? Ti je një Hyj misterioz, i fshehur, dhe mungesa Jote e bën të pamundur gëzimin. Dhimbja më ha jetën, vret çdo mundësi dhe akuzon çdo të tashme. Akuzues i pamëshirshëm, i tmerrshëm, shkatërrues. Jezus, Jezusi im, të thërras Ty natë e ditë. Eja, eja, Dashuria e rinisë sime dhe e shpresës sime. Më jep fuqi, sepse po shembem në hijë. Eja, Jezus. Të dua” (D1). Dhe në një pasazh tjetër thotë: “Unë, një ditë me trishtim të papërkrahshëm, shtypës. Pafuqia në eshtra. Asgjëja, o Zot. Çfarë po më ndodh? Çfarë dëshiron? Dua të

zhdukem në shtrat, që është si varr vetmie. Çfarë po më ndodh, o Zot, që nuk kam asnjë shpresë? Gjithçka trishtim, trishtim... O Zot, eja. Më trego fytyrën Tënde. Ti prek shpirtin tim dhe gjithçka ndryshon” (D11).

Do të ishte e lehtë t’i shumëfishonim këto vajtime. Por ato nuk duhet të dëgjohen vetëm. Ato duhen lexuar nëse jemi të fshehur në një cep të qetë. Nëse nuk jemi të pandjeshëm, nëse nuk kemi një zemër të fortë, nëse ndoshta e kemi njohur Carmen-in, nëse qëndrojmë vetëm përballë Jezu Krishtit, me mendimin e Carmen-it, ato mund të bëhen për ne një takim me Zotin, një çast intimiteti me Të. Nuk do të jetë për ne një udhë kryqi. Sepse nuk mungojnë, falë Hyjit, edhe britmat e gëzimit, siç kemi përmendur tashmë. Për ta përfunduar, citoj një prej tyre: “Ti jep dritën dhe gjithçka ndryshon. Si është e mundur që papritur më ndizet shpirti, ndryshon gjithçka, e shoh gjithçka papritur me gëzim, me shpresë, në një mënyrë tjetër? Jezusi im, eja në zgjimin tim!” (D12).

(Vazhdon përsëri leximin Imzot Cordes)

Një zë profetik

Vëllezër dhe motra të dashur, duhet të falënderojmë me gjithë zemër për këtë ditar të Carmen-it. Të gjithë ne që kemi shijuar frytet e fesë që na ka dhënë Ecja Neokatekumenale, mbajmë në zemër një mirënjohje të thellë për Carmen-in dhe veprën e saj. Por rëndësia e ditarit të saj shkon përtej Ecjes. Shënimet e saj janë një zë profetik. Ky zë i thërret Hyjit me forcë, kundër heshtjes së Tij në shoqëri dhe në Kishë. Kjo kthesë e pandërprerë e fytyrës drejt Jezusit dhe drejt Hyjit është një mesazh me një aktualitet të madh. Dhe përsëri është në harmoni të plotë me Shën Gjon Palin II.

Pa dyshim, Papa polak ishte një njeri i rrënjosur thellë në fe. Megjithatë, këtij bariu të kujdesshëm nuk i shpëtoi fakti se njeriu i sotëm është i ekspozuar ndaj paganizmit të ri dhe i nënshtuar prej tij. Për këtë arsye, ai i paralajmëroi Kishat e Evropës që të dinin ta njihnin dhe ta ndalonin valën në rritje të ateizmit. Në vitin 1990 mbajti një fjalim të madh në përgatitje të Sinodit të jashtëzakonshëm të ipeshkvijve të këtij kontinenti. Në fjalim vuri në dukje se kultura e kohës sonë përpiquej ta errësonte, madje ta zhdukte, fenë në një Hyj personal dhe të gjallë. Ja analiza e tij: empirizmi e ka mësuar njeriun modern ta konsiderojë botën në vetvete, sikur Hyji të mos ekzistonte. Nga hipoteza se Hyji nuk ekziston rrjedh më pas bindja se edhe vetë Ai është një hipotezë. Agnosticizmi gjendet kudo, ateizmi si pikëpamje filozofike.

Që në vitet ’70, pas Konkilit II të Vatikanit, kardinali Julius Döpfner, arqipeshkëv i Mynihut dhe president i Konferencës Ipeshkvore Gjermane, e përcaktonte dramën pikërisht në këtë pikë: “Njeriut të sotëm nuk mund t’i ofrojmë një shërbim më të mirë sesa ta bindim: Hyji ekziston, është për mua, është këtu për ne”.

Carmen-i, me ditarin e saj, na e ofron këtë shërbim të gjithëve.

Faleminderit shumë.

Carlos Granados:

Faleminderit shumë, Shkëlqësi, për këto fjalë kaq të bukura prezantimi. Tani do t'i japim fjalën z. Ángel Barahona-s, që edhe ai të na bëjë një prezantim të shkurtër.

D. Ángel Barahona

Drejtor i Departamentit të Shkencave Njerëzore të Universitetit Francisco de Vitoria

Pothuajse më vjen turp mua, në këtë tryezë, të them diçka. Nuk do të zgjatem shumë, por dua të them pak atë që kam parë në këta ditarë nga një këndvështrim akademik dhe gjithashtu personal, sepse unë jam pjesë e Ecjes Neokatekumenale dhe e kam jetuar këtë me një intensitet të madh dhe me një mirënjohje të jashtëzakonshme.

Çfarë kam parë unë në këta ditarë? Siç thoshte Carlo-s, nuk është vetëm se kemi të bëjmë me një gjuhë krejtësisht biblike dhe se janë psalmet ato që ajo mbledh vazhdimisht në rrëfimin e ditarit të saj, por ajo vetë është një psalm i gjallë në mish.

Do të jap gjashtë vija leximi ose udhëzime leximi të këtyre ditarëve, duke u bazuar në atë që unë konsideroj se janë tri besnikëritë e Carmen-it dhe intuitat më të rëndësishme që shihen në ditarë dhe që janë pjesë e mënyrës së saj për të parë botën, të mënyrës së saj për të parë Ecjen dhe të trashëgimisë që na ka lënë, megjithëse është shumë e vështirë të dallosh çfarë është e Kiko-s dhe çfarë është e Carmen-it, sepse ajo që ka ndodhur në dy persona të papajtueshëm është një simbiozë e jashtëzakonshme e Shpirtit, do të përpiqem t'i shpjegoj.

Tri besnikëritë janë: ndaj Krishtit, ndaj Kishës dhe ndaj Ecjes Neokatekumenale. Dhe intuitat që do të shtjelloj, sa më shkurt të jetë e mundur, janë: risia që përfaqëson për ne dhurata e Pashkës si një Vigjilje, në tension eskatologjik gjatë gjithë natës, ajo që kjo sjell për jetën tonë, përjetimin tonë të Eukaristisë; e sotshmja, si një parim eskatologjik gjithashtu, që është shumë interesante dhe që na kanë mësuar ta jetojmë; gruaja, si burimi i jetës, një tjetër nga temat e mëdha të Carmen-it; dashuria për popullin e Izraelit; kremtimi i Fjalës në bashkësi; kremtimi i rrëfimit dhe i Pendesës, në një përmasë krejt të re, të paktën për mua; dëgjimi i Hyjit në histori dhe rëndësia e Nismës së Krishterë.

Fija udhëheqëse që unë shoh se përshkon dhe mbush me kuptim të gjitha shënimet e ditarit është Kënga e Këngëve. Ne kemi një këngë, të kompozuar nga Kiko, shumë të rëndësishme në jetën tonë të fesë, që tregon këtë: I Dashuri fut gishtin përmes vrimës së bravës dhe e dashura dridhet; që nga ai moment e dashura humbet kuptimin dhe shkon të kërkojë të Dashurin, e nuhat, e ndien, e kërkon, nuk e ka, etj. Kjo përvojë e Këngës së Këngëve është e rrënjësor thellësisht te Carmen-i për shkak të përvojës mistike që pati në ëndrrën e saj dhe pikërisht kërkimi i këtij të Dashuri të humbur është ajo që formëson të gjitha shënimet e Ditarit.

Këto momente që ju thashë se do të përpiqem t'i përmbledh në vend që t'i lexoj, për të mos u përsëritur, dhe nuk do të citoj asgjë nga ditari që ju ta lexoni të freskët, sepse edhe Shpirti Shenjtë ka bërë që të përkojmë Ipeshkvi Cordes dhe

Carlo-s në citimet që ata kanë vendosur mbi tryezë; janë pikërisht ato që edhe unë kam vënë re. Do të shtoj ndonjë të re, por shkurt.

Vija e parë ose udhëzimi i parë i leximit është, ajo që unë kuptoj, kjo përvojë e nostalgjisë. Vetëm mund të kesh nostalgji nëse ke qenë i mbushur me diçka nga e cila tani përjeton një boshllëk, dhe kjo është pikërisht ajo që ju thashë. Ajo ka një kujtesë të gjallë të pranisë së Krishtit që nga ai moment në rininë e saj kur takon dashurinë e Hyjit, dhe vetëm përpiqet ta kërkojë, ta dëshirojë, ta mallëngjejë përsëri. Ajo vuan mungesën e Hyjit.

Dhe unë kuptoj se kjo është, në këtë udhëzim leximi, ajo që u ka ndodhur të gjithë shenjtërve që kanë përjetuar natën e errët të Shën Gjorit të Kryqit. Tereza e Kalkutës, të cilën e përmendi gjithashtu Ipeshkvi, Tereza e Lisieux, kanë kaluar nëpër këtë çast të thatësisë së thellë shpirtërore dhe të një gjuhe dialogu dashurie, absolutisht të jashtëzakonshme, mes një çiltërsie të ndriçuar, që është mënyra e të folurit të Carmen-it, ndaj Krishtit sikur të ishte Dhëndri, me një gjallëri që ndonjëherë të bën të skuqesh, sepse ajo flet si një grua e dashuruar.

Pika e dytë e udhëzuesit tonë të leximit është ajo që unë besoj se është një nga kontributet e mëdha të Ecjes dhe që pjesërisht mund t'i atribuohet Carmen-it: nevoja për një ndryshim paradigme në konceptin e shenjtërisë. Shenjtëria çfarë është? Një përpjekje etike? Një moralizëm i bazuar në vullnet? Çfarë është në të vërtetë? Carmen-i gjithmonë vendos përpara dobësinë e saj, brishtësinë e saj.

Lutja e saj është gjithmonë një vajtim; shumë herë, ky psalm i gjallë vendos gjithmonë përpara Krishtit brishtësinë e saj, kur sheh se nuk mund të lërë duhanin dhe ka këtë ankth të vazhdueshëm, ose kur në komplekset e saj apo në heshtjen e saj, në zilinë ose krahasimin me Kiko-n, sepse nuk ka dhuratën e fjalës që ka Kiko, ajo ndien se kjo e bën të vuajë dhe e çon drejt përulësisë; ajo kupton se kjo është ajo që Hyji dëshiron për të. Është një pikë e rëndësishme që ajo ta pranojë këtë mision që rrjedh nga kalimi prej jetës rregulltare në jetën e fesë, duke e ditur se nga projektet e saj rregulltare duhet të kalojë drejt zhdukjes së vetes, drejt të mos qenurit, drejt kalimit në errësirë, duke ndikuar nga jashtë me lutjen e saj ose me teologjinë e saj dhe duke i komunikuar Ecjes, Kiko-s dhe të gjithë të tjerëve këto intuita që qëndrojnë pas gjithë kësaj.

Por kjo shprehet si shenjtëri, sepse vuajtja që ajo kalon vazhdimisht është një vuajtje e tmerrshme. Ajo thotë: “Vuajtja më vendos në prapësinë e shenjtërisë”, -thotë në numrin 519- “Pa dëshirë tjetër veçse të jem e jotja, Jezus, më ndihmo. Vuajtja më çon të dremis, -të pushoj-, të dremis në kryqin tënd shumë të ëmbël, të dhimbshëm. Jezus, ti do të ma hapësh gojën -nëse dëshiron, apo jo?-. Dhe pastaj përjeton zhgënjimin që nuk ka mundur ta hapë ose nuk ka mundur ta shprehë ashtu siç besonte se mund ta shprehte, por kështu është.

Kjo shenjtëri ka çaste lutjeje, mendimi, recitimi, shfryrjeje, që për mua janë katër elemente kyçe që përshkojnë dhe mbushin me kuptim të gjithë ditarët, të cilat janë: niveli mistik, niveli filozofik, niveli jetësor dhe niveli psikologjik i asaj që po ndodh. Por gjithmonë me Krishtin. Ajo e quan vazhdimisht të Dashurin, kërkon prej Tij të ngopet me pamjen e Tij, në gjuhën e psalmeve. Pushimi i saj ndërpritet në mes të natës, në orën katër ose pesë të mëngjesit, dhe prej saj dalin vetëm lavdërimi, falënderimi, ngushëllimi, ndjenja se, pas një dite të padurueshme, rraskapitëse ose të shkatërruar, papritur Krishti vjen dhe e ngushëllon. Po citoj: “Në prag të përndjekjes, duke mos dëshiruar më asgjë nga kjo jetë”, -po flasim... këtë e shkruan kur është pothuajse pesëdhjetë vjeç- “dhe nuk dëshiroj më asgjë nga kjo jetë, e varfër, pa asgjë, më vjen dëshira e brendshme për praninë tënde të vetme, shenjtërinë. Zot, dëshira të fshehura për sakrificë, për shenjtëri, për ta mbushur ditën në praninë tënde. Më ndihmo të sakrifikohem vazhdimisht: të pranoj të mos flas”.

Shenjtëria, pra, nuk është një çështje përsosmërie ose e arritjes së një niveli në nuk e di se çfarë përmase. Shenjtëria, në disa momente, nuk është përsosmëri — kështu thotë ajo — nuk është të qenurit pa mëkat, është diçka tjetër. Është një zgjedhje që vërtetohet në luftën brenda historisë për të rrënuar krenarinë, për vigjilencë, lutje, për të jetuar, për të ditur të qëndrosh.

Pika e tretë ndriçuese mbi këtë teologji të Carmen-it, ose të Ecjes, është lutja si një nevojë, madje... Këtu do të jem shumë i shkurtër, sepse është folur shumë për këtë, por ajo që më tërheq vëmendjen është se edhe në çastet kur ajo gjen prehjen, paqen, qetësinë, përdor atë gjuhë të luftës shpirtërore; e quan armëpushim, që është ajo që përjetohet në një betejë: Sot është një ditë armëpushimi, beteja u ndal, por ajo është ende aty. “Kjo çmenduri dashurie — thotë ajo — në të cilën Ti më ke dhënë sot një armëpushim, më ka rigjallëruar”. Dhe shton si një lloj rrahjeje daulleje: “Më ke ndihmuar dhe në gjuhë...”. Dëshira e përhershme për këtë takim me Krishtin shprehet edhe fizikisht; shumë herë ajo bie në gjuhë për të hyrë në dialogun ngushëllues me të Dashurin.

Pika tjetër është përkthimi ekzistencial i Shkrimit të Shenjtë, i cili është shumë i rëndësishëm. Për Carmen-in, përmes “Ditarëve” shihet, dhe në të gjithë historinë e saj është e dukshme, dhe është pak a shumë fryma e Ecjes: Zoti nuk është një entitet abstrakt. Nuk është një sfidë intelektuale për mendjen, por për historinë. Në një moment ajo thotë: “Duhet të mësojmë të lexojmë historinë, duke e lënë Shpirtin ta interpretojë atë”.

Herën e parë që e dëgjova këtë, ishte si një shpërthim; unë isha një nxënës filozofie, mendjemadh, dhe mendoja se Zoti duhej të ishte diçka që duhej ta kuptoja intelektualisht; që dikush të thoshte se Zoti flet në histori dhe dëgjohet në histori. Që të folurit e Zotit dhe fjala e Zotit, siç thotë mirë Zanafilla, me fjalën “dabar”, janë e njëjta gjë, ishte mbresëlënëse. Në fakt, aty kam pasur një përvojë personale; ia tregova në fund të Ecjes në Izrael Carmen-it dhe Kiko-s, por ata nuk e mbanin mend, natyrisht, si atëherë kur doja të hiqja dorë nga itineranca; Kiko këmbëngulte se kjo nuk ishte e provuar, se Zoti nuk po më thërriste në këtë. Unë isha i dashuruar dhe i fiksuar në atë kohë, isha shumë i ri, dhe Carmen më përkëdheli flokët dhe tha: “Kiko, Zoti flet në histori. Nëse mbyllen rrugët përmes të cilave Ai dëshiron të realizojë këtë dëshirë që ka, do të kthehet dhe do të kthehet mirënjohës; dhe nëse hapen: Fjala e Zotit”. Prandaj sot jam i martuar dhe kam..., kam pasur një mbesë javën e kaluar”. [Kiko thotë: Urime. Sa fëmijë ke? Ángel përgjigjet: Katër]. Mirë.

Dëgjo, është koncepti tjetër i rëndësishëm që kemi marrë. Shemá , dëgjo, është një urdhër, nuk është një ftesë; është një thirrje për vëmendje dhe një bindje për jetën. Shemá është një deklaratë dashurie e Zotit ndaj besëlidhjes që Ai dëshiron të bëjë me njeriun. Kjo është dashuria që e mbushte Carmen-in, që nga dashuria e saj për popullin hebre; ajo e kishte krishterizuar, na kishte dhënë këtë lutje hebraike dhe e kishte krishterizuar duke e shndërruar në “Jezus, i Dashuri im, i Vetmi”, të cilën e përsërit vazhdimisht.

Ajo flet vazhdimisht për ta dashur Zotin me gjithë mendjen, me gjithë zemrën dhe me të gjitha forcat, ashtu siç bëri ajo. Duke përvetësuar këto mënyra hebraike dhe duke i transformuar të krishterizuara, ajo na ka mësuar të jetojmë në një mënyrë të re, në këtë përkthim të gjuhës hebraike me Zotin: Unë jam, unë jam, mos ki frikë, ashtu siç i thotë Jahve Moisiut. “Ti je, o Zot — thotë ajo — unë të kam parë, më kujto historinë tënde, praninë tënde, shfaqjet e tua, Fjalën tënde të mishëruar, me gjithë pasurinë dhe fuqinë e saj, sepse nëse Ti nuk je këtu, atëherë gjithçka është gënjeshtër”.

Shemá përfshinte të gjithë qenien e saj; kjo përsëritje e bërë mish pasohet në “Ditarët” nga një fjalë shumë e fuqishme, ekzistenciale, dhe ajo është “sot”. “Sot” në “Ditarët” ka një vlerë të jashtëzakonshme, eskatologjike. Ajo thotë vazhdimisht, sikur çdo ditë të ishte e fundit: “Eja, i Dashuri im, eja sot, o Zot Jezus”. Sot, e tashmja, nuk ka të ardhme. E tashmja, e tashmja, të jetosh sot. Mirë.

Shpesh, kjo është rruga e madhe e brendshme e Carmen-it: të ketë vetëm ditën e sotme. Prandaj, herë pas here, në vajtimin ose në gëzimin e saj, ajo e bën të pranishme këtë: “Sot je shfaqur dhe gjithçka është shndërruar”. Siç lexonte më parë Imzot Cordes: “Unë isha në errësirë, Ti erdhe dhe erdhi drita. Dhe sot kam një frymë të re për të vazhduar të shpresoj”.

Dhe për më tepër, në rastin e kësaj Shemá në Carmen-in, ajo përmbushet plotësisht, sepse ajo ishte një vajzë e pasur që vendosi të pranonte thirrjen e Jezu Krishtit dhe ta ndiqte atë; dhe ajo nuk u largua e trishtuar si i riu i pasur, por e gjithë jeta e saj ishte pas kësaj ndjekjeje në të cilën ishte thirrur.

Pika e fundit është risia e Vigjiljes së Pashkës dhe e Eukaristisë në bashkësi. Unë nuk kisha dëgjuar kurrë në jetën time për Bouyer, as për Odo Casel, as për Farnés, as për Koncilin II të Vatikanit pothuajse, derisa hyra në Ecje dhe shihja se kjo shtresë e katolicizmit kulturor në të cilën jetoja, me kostumin e kungimit të parë, duhej të rinovohej nga një fuqi e re, të cilën e zbulova në Eukaristi, ku Carmen transmetoi se nuk bëhet fjalë për një rit tjetër katolik të zakonshëm, por për diçka që në të vërtetë depërton në të gjithë universin. Që nuk është thjesht një rit i së dielës, por boshti që mban universin.

Dhe për këtë arsye ajo e shpreh gjithmonë duke e mbrojtur atë përballë të gjitha kurtheve ose presioneve që kjo shkakton në Nënë tonë Kishë, duke e mbrojtur vazhdimisht. Ajo thotë në numrin 234: “Të mbrojmë Pashkën kundër rubricizmit të shkronjës. Me Gjon Palin II, Pashka, Pashka e bërë mish, nga vdekja në jetë në një udhëtim. Duhet të formohen bashkësi të vogla; shenjat janë thelbësore, Eukaristia është refreni i gjithë Kushtetutës Sacrosanctum Concilium”.

Ky theksim i përhershëm mbi nevojën që Kisha, përmes Papëve, Ipeshkvijve ose meshtarëve, të ruajë atë që është jetike për jetën tonë të fesë, ishte lufta e saj e vazhdueshme dhe e palodhur. Kur flet për Koncilin II të Vatikanit, ajo këmbëngul përsëri në të njëjtën gjë: nevojën për një liturgji, duke ekuilibruar pjesëmarrjen — dhe ajo thotë — “pa populizma”, duke ruajtur ekuilibrin që qendra është misteri pashkvor dhe jo personat që marrin pjesë ose veprimi i tyre pjesëmarrës.

Pika e fundit është dashuria për Kishën. Për mua, zbulimi i kësaj ka qenë një tjetër nga momentet më të mëdha të asaj që na ka dhuruar Ecja përmes Carmen-it. Në këta “Ditarë” është e lehtë të zbulohen këto thekse si përshkrues të pagabueshëm të këtij personaliteti të fuqishëm të Carmen-it. Edhe pse ndonjëherë është e vështirë të dihet se kujt i përket secila gjë, në fund është ajo sintezë, ky bashkim i thellë që na kanë transmetuar të dy, së bashku me At Mario-n.

Dhe për ta përfunduar dua të them: në fund Carmen-i e përmbushi ëndrrën e saj. Carmen-i nuk vdiq një vit më parë, por vdiq ditën kur ia dorëzoi jetën e saj Krishtit, duke lënë projektet e saja fetare, për të kaluar në fenë në të cilën Zoti po e thërriste, dhe për t’u përlulur duke i shërbyer Ecjes me zërin e heshtur, të thjeshtë, duke kontribuar me dallimin e saj, me lutjen e saj në zhvillimin e gjithë kësaj.

Do të jetë shumë interesante për të gjithë të tjerët, për ne që jemi në Ecje, të zbulonim këto intuita që shfaqen në “Ditarët” mbi itinerancën, mbi funksionin e Neokatekumenatit në Kishën e sotme, mbi Pashkën, rrëfimin... Ju këshilloj të lexoni kapitullin e parafundit. Nuk do t’jua zbuloj, nuk do të bëj një “spoiler”, atë që thotë mbi rrëfimin dhe pendesën, që është një mrekulli, mbi Fjalën, mbi rolin e gruas në ungjillëzim, mbi jetën monastike, mbi martesën, marrëdhënien me fëmijët, mbi moralizmin, mbi Marinën, mbi nismën e krishterë, etj., etj.

Të gjitha këto shënime janë të ndërthurura dhe ne mund të kuptojmë kur dhe si janë formuar këto udhëzime në mënyrë të rëndësishme në mënyrën tonë të të jetuarit në bashkëso, duke dëgjuar Fjalën, duke kremtuar Eukaristinë, domethënë, fiksimin e saj pas trekëmbëshit; ose fiksimin e të dyve pas trekëmbëshit.

Dhe kaq. Më mbetet vetëm të them se... të falënderoj BAC-un për këtë mundësi për t'i lexuar parapraakisht ditarët; universitetin tim për pritjen, është një vend ku na duan dhe na mirëpresin, dhe ku shpesh na lehtësohet studimi, etj.; është një vend i veçantë ku do të priteni shumë mirë.

Ju rekomandoj t'i lexoni këta "Ditarë" jo siç lexohet një roman, ose siç lexohet një libër eseistik, por t'i ktheni ato, pas Orës së Leximeve, ju që keni bërë tashmë Fillimin në Lutje, në një përditshmëri, numër pas numri, për t'i medituuar thellësisht në lutjen e heshtjes.

Dhe të falënderoj gjithashtu — më takon mua — të falënderoj Ezechiele-n dhe Javier Sotil-in, për punën e jashtëzakonshme që kanë bërë për t'ju lehtësuar leximin, duke kërkuar çdo citim, sepse Carmen është Fjala e Zotit dhe gjithçka që ajo thotë është në Shkrimin e Shenjtë. Sikur të shihni dorëshkrimet e mëdha, çdo herë që flet Kiko, duket sikur po flet ose po improvizon përmendësh, por aty ka vetëm Fjalën e Zotit. Dhe këtë kërkim, këtë studim, ata e kanë bërë në mënyrë të përsosur, duke na treguar njerëzit për të cilët flet Carmen-i, kontekstet në të cilat flet Carmen-i. Dhe Fjalën e Zotit që qëndron pas saj, në "sfondin" e asaj që thotë Carmen-i, sepse ajo është vetëm Fjala e Zotit, që është gjuha e të Dashurit të saj. Faleminderit.

Carlos Granados:

Insistoj në këtë falënderim përfundimtar të përbashkët. Dhe gjithashtu faleminderit Ángel për këto fjalë. Tani, më në fund, do të dëgjojmë nismëtarin e Ecjes Neokatekumenale, Dr. Kiko Argüello. Faleminderit.

Dr. Kiko Argüello

Nismëtar i Ecjes Neokatekumenale

Do të jem shumë i shkurtër.

Çfarë doni t'ju them? Lavdërimin më të madh që mund t'i bëhet Carmen-it e ka thënë Papa Françesku, kur ka thënë se Kisha i detyrohet Ecjes Neokatekumenale për natën e shenjtë, natën e Pashkës, që është qendra e Nismës së Krishterë. Ne jemi i vetmi realitet në botë që e kalojmë të gjithë natën, deri në agim, mendoj, dhe Papa e ka njohur këtë: Kisha i detyrohet Ecjes dashurinë për natën e shenjtë, që është qendra e jetës së krishterë; këto janë fjalët që ka thënë Papa Françesku. Dhe ne kemi luftën me famullitarët, të cilët nuk duan që ta kalojmë natën, duan që të shkojmë në famulli dhe bëjnë një kremtim nga ora nëntë deri në orën njëmbëdhjetë. Dhe aty kemi një përballje të madhe, sepse nuk pranojnë dy Pashkë. "Vetëm një", thonë ata.

Dhe aty kemi një betejë dhe një vuajtje shumë të madhe, sepse ne, në natën e shenjtë, siç e dini, pagëzojmë të paktën njëzet fëmijë, bëjmë pagëzim me zhytje, pagëzojmë të rriturit me zhytje, etj. Ka një pjesëmarrje të veçantë dhe me të vërtetë të mrekullueshme. Mirë. Le të shpresojmë që Selia e Shenjtë... Këtë e ka provuar tashmë Kardinali Kañizares,

sepse ai ka marrë pjesë në natën e shenjtë, natën e Vigjiljes së Pashkës, me të gjithë ne dhe ka mbetur jashtëzakonisht i mahnitur; dhe ka thënë se kjo duhet të miratohet nga Kisha. Mirë, kjo është gjëja e parë që doja të thoja.

Për sa u përket këtyre “Ditarëve”, për mua kanë qenë me të vërtetë një surprizë, sepse unë nuk e njihja Carmen-in; sepse e vetmja gjë që njihja nga Carmen-i ishte ashpërsia e saj me mua, diskutimet që kemi pasur, të cilat të gjithë ju i keni parë. Shpesh më përçmonte duke më quajtur kursionist, ose duke më thënë se isha një “i devotshëm” i padurueshëm, nga njëra anë. Nga ana tjetër, ishte gjithmonë me mua.

E kuptoj lirinë që kishte Carmen-i ndaj meje, ndaj Ecjes, ndaj Kishës, ndaj të gjithëve. Dhe kjo i vinte nga një marrëdhënie që ajo kishte me Jezu Krishtin, shumë të thellë, jashtëzakonisht... E kam vendosur në hyrje, kam shkruar një faqe e gjysmë për këta “Ditarë”. Them kështu:

“Të dashur vëllezër: për mua ka qenë prekëse dhe njëkohësisht një surprizë e madhe të lexoj këta Ditarë të Carmen-it.

Etërit e Shkretëtirës thonë: “Duaje Krishtin dhe mijëra do të të ndjekin...”. Ata thonë gjithashtu: “Të duash Krishtin është e vetmja e vërtetë, pjesa tjetër është e gjitha kotësi”; kështu që, nëse në Ecje ka kaq shumë njerëz, mijëra e mijëra e mijëra, 6000 famulli, 25000 bashkësi, 128 kombe, 113 seminare, kjo i detyrohet kësaj: duaje Krishtin dhe mijëra do të të ndjekin. Nuk është Kiko Argüello. Dashuria për Krishtin që del nga këto Ditarë është vërtetë mbresëlënëse. Duket se Zoti Jezus i mbylli asaj të gjitha dyert përmes një vuajtjeje të madhe, që ajo të bashkohej thellësisht me Të, vetëm me Të; prej këtu vjen liria e skajshme e Carmen-it: asgjë nga bota nuk i interesonte, vetëm dashuria për Krishtin.

Është vërtetë heroike që Carmen-i ka qenë me mua pesëdhjetë vjet, gjithmonë duke vuajtur në heshtje, pa ia treguar askujt; sikur ta kisha ditur se sa vuante, do t’i kisha thënë: pse nuk më ke kërkuar ndihmë? Nuk e di, do të kishim shkuar te një mjek, do të kishim folur. Ajo thoshte: Nuk e di çfarë kam, a jam e sëmurë? Gjithmonë duke vuajtur në heshtje, pa ia treguar askujt, vetëm me Të. Një ditë thotë: “Zot, në prag të përndjekjes, duke mos dëshiruar më asgjë nga kjo jetë, e varfër dhe pa asgjë, më vjen dëshira e brendshme për praninë tënde të vetme. Shenjtëria, Zot, dëshira të fshehura për shenjtëri, për sakrificë, për ta mbushur ditën me praninë tënde. Lutje. Zot, eja, eja Ti të mbushësh me kuptim të mirën, gjërat. Forcoje fenë e Kiko-s...”.

Tani i kuptoj më mirë kaq shumë fryte të Ecjes. Hyji na ka dhënë një motër me një shkallë shenjtërie të veçantë dhe nuk mund të ishte ndryshe, duke pasur parasysh rëndësinë e misionit që Hyji na ka besuar. Duke lexuar dashurinë e saj për Krishtin, ndihem i vogël dhe i varfër dhe nuk di si ta falënderoj Hyjin për hirin e madh që kam pasur si shoqe në mision Carmen-in.

Pesëdhjetë vjet pa ndalur asnjë çast, me udhëtime, me shqyrtime, me vizita në kaq shumë bashkësi në Madrid, Zamora, Barcelona, Paris, Romë, Firence, Ivrea... Duke dëgjuar dhe duke dëgjuar çdo vëlla për jetën e tij, duke dëgjuar vuajtjet dhe historinë e tij, duke i ndriçuar ato në dritën e fesë, të kryqit të lavdishëm të Zotit tonë Jezus.

Mendoj se keni të drejtë të njihni zemrën e Carmen-it, dashurinë e saj të pafund për Jezu Krishtin. Ajo thoshte vazhdimisht: “Jezusi im, të dua, të dua. Eja, eja, më ndihmo”.

Carmen-i shkroi ditarët e saj gjatë tridhjetë vjetëve, të cilët pak nga pak do t’i transkriptojmë, për të mirën shpirtërore të vëllezërve të Ecjes dhe të gjithë Kishës. Kemi botuar këto tre vitet e para, nga viti 79 deri në vitin 81, sepse aty shihet

puna e madhe e ungjillëzimit që kemi bërë, ku ajo përmend çdo bashkësi: bashkësinë e parë të Shën Jozefit, të dytën të Shën Rrokut, të tretën..., gjithçka kemi bërë, shqyrtime, shqyrtime, Reddito, takimin e Ati Ynë, etj.

“Ruajini këto shkrime me nderim. Asnjëri prej nesh nuk e meriton një motër si ajo.

Lutuni për mua dhe për Carmen-in. Kiko Argüello”.

Dhe së fundi, dua t’ju them: nëse keni parë varrin e Carmen-it, në seminar, aty pranë është një varr tjetër, që është imi, por është bosh. Dhe kur shkoj të vizitoj Carmen-in, duket sikur më thotë: “Hej, kur do të vish? Sepse jam këtu shumë vetëm”. Shpresoj të arrij shpejt. Edhe varrin e atit Mario-s e kemi aty.

Mirë, gjithsesi është prekëse ta lexosh këtë; dhe jo vetëm këto tre vite, duhet të lexohen edhe vitet e fundit, vuajtja që kishte. Ndonjëherë, në vitet e fundit, i thosha: “Carmen... - më kujtohet një herë që e pyeta Carmen-in, sepse ishte tashmë pak kështu - kush jam unë, Carmen?”. Ajo thotë: “Një idiot”. Pse e thoshte këtë? E dini pse? E kuptoj shumë mirë duke lexuar shkrimet e saj, sepse thotë: si është e mundur që unë jam këtu duke vuajtur një ferr dhe ti nuk e kupton fare. Dhe është e vërtetë. Sepse ajo e mbante gjithçka të fshehur. Dhe nëse shihni fotografitë e saj, ajo është gjithmonë e gëzuar. Por lexoni shkrimet e saj: Çfarë tmerri! Disa gjëra as nuk mund të lexohen.

Për shembull, hap kështu: “Lutje në natën e errët. Zot, më mbro nga armiku i Lig. Zot, Ti je Zot, zgjoje veshin tim ndaj zërit tënd. Unë jam, Unë jam, mos ki frikë. Pastaj më jep historinë, praninë tënde, shfaqjet e tua, Fjalën tënde të mishëruar shumë herë në të gjithë pasurinë dhe fuqinë e saj. Nëse Ti nuk je këtu, gjithçka është gënjeshtër... M’u thaftë dora e djathtë nëse të harroj, Jerusalem... Mbroje Kiko-n, Jezusi im... - thotë ajo - ndihmoje!, i shkreti, nëse Kiko-s do t’i ndodhte ajo që më ndodh mua, çfarë tmerri!”

Ne jemi një mister. Shpresoj që kur të vdes, së shpejti, dhe historianët dhe ekzegjetët të studiojnë shkrimet tona dhe historinë e Ecjes... mirë, është vërtet mbresëlënëse, me të vërtetë, marrëdhënia jonë është një mister i madh, më shumë se një martesë; na bashkonte misioni, misioni. Më është dashur jetoj me Carmen-in në fenë se Hyji e kishte vendosur aty për të mirën e Kishës. Dhe Carmen-i e ka jetuar marrëdhënien e saj me mua në dashurinë për Jezu Krishtin dhe në fe. Edhe pse shumë herë më thoshte se isha një “unë, unë, unë” dhe se gjithçka e bëja timen, dhe ishte e vërtetë.

Pesëdhjetë vjet duke vuajtur çdo ditë, çdo ditë? Ufff! Duket e pamundur, apo jo? Duket...

“Gjashtë të mëngjesit. Kemi shkuar në Laudes në orën gjashtë të mëngjesit. Kemi shoqëruar të gjitha bashkësitë, kur u kemi mësuar të luten në Ardhje dhe në Kreshmë; ngrihen të gjithë vëllezërit, në orën gjashtë të mëngjesit, për të bërë Lavdet në famulli. Në Romë, në Madrid, në Zamora, kudo, dhe kemi shkuar me ta për t’u dhënë shembull. Ishim aty në orën gjashtë të mëngjesit dhe ajo shkruan: “Ora gjashtë. Lavdet në famullinë e Martirëve Kanadezë. Jezusi im, endacak, duke bredhur nëpër tmerr, errësirë. Në shtëpi. Të flesh, errësirë, e frikshme. Jezusi im, sa e trishtuar jam! Çfarë pafuqie! Dhe çfarë mund të bëhet? Jezus, në gjunjë.

Një ditë tjetër... “Në orën gjashtë të mëngjesit. Gjithë ditën në rrjedhë, pa drejtim. Errësira. Jezusi im, as një libër, as një ide, as një iluzion. Shën Tereza. Zhgënjim, as nuk më pëlqen. Televizioni është i mërztishëm. Asgjë nuk më thotë asgjë. Jezusi im, ora dhjetë dhe më duket tashmë natë e thellë. Jezus”.

Një ditë tjetër... “Në orën gjashtë të mëngjesit. Larja më jep zemër. Jezus. Zemra më shtrëngohet, Jezusi im, një mosbesim i çuditshëm më gllabëron shpirtin. Vatikani i errët, gjithçka e shoh pa ngjyrë, pa horizont, pa forcë, në asgjë. Jezus, në kryq. Po, ringjallja jote ma ndriçon jetën, Jezusi im. Është ora njëmbëdhjetë e natës dhe jam më e qetë. Faleminderit, Zot”. Etj.

Nëse i lexoni, gjithçka është kështu. Gjithçka është kështu. Ditë pas dite. Tridhjetë vjet. Çdo ditë. Çdo ditë. Ne nuk dinim asgjë për vuajtjen e saj dhe për gjithë këtë ankth, por dinim për dashurinë e saj për Jezu Krishtin dhe për lirinë e saj të madhe. Mënyra si sillej me dashuri me Papën, si i tha Gjon Palit II gjërat; i tha: “Kur do ta përfundoni eutanazinë e Ipeshkvijve? - i tha Papës -. Dhe Papa thotë: “Thuaja sekretarit tim”. Është e tmerrshme që ipeshkvijtë vdesin vetëm dhe të moshuar. Dhe në moshën 78-vjeçare të largohen nga dioqeza, i tha Papës. Thuaja sekretarit tim, sepse unë jam dakord me ty. Dhe më pas na tha Kardinali López Trujillo se, pasi foli Carmen-i, thirri kardinalët dhe i bëri të flisnin për këtë temë: të rishikohej nëse kardinalët ose ipeshkvijtë në moshën 75-vjeçare duhet të largohen... Dhe shumë kardinalë ishin dakord me Carmen-in, por erdhi Kardinali Casarol-i dhe u zemërua si një bishë dhe tha se nuk bëhej fjalë, dhe tha se Koncili... se duhej të rinovohej episkopati, se kjo do të ishte një gabim i tmerrshëm, i plotë; në fund vendosën të mos vendosnin asgjë dhe t'i linin gjërat siç ishin. Casarol-i, i cili më pas, kur mbushi 75 vjeç, menjëherë u largua, sepse zakonisht Papa jep dy vjet më shumë. Casarol-it nuk i dha asnjë. Në moshën 75-vjeçare e largoi. Casarol-i, i cili ka bërë të vuajnë; ju kujtohet “Ostpolitik”-a me Rusinë, të gjitha bashkësitë e BRSS-së, katolikët ishin të përndjekur në Kinë, të gjithë ishin kundër Casarol-it. Ai bënte sikur ishte për dialog... Mirë, nuk dua të flas keq... shpresoj që të jetë në Lavdinë e tij.

Carmen-i ishte shumë e zemëruar me Kishën dhe thoshte: pse? Nëse një ipeshkëv është i moshuar, emërohet një koadiutor me të drejtë trashëgimie dhe kaq. Papa i tha: shiko, unë jam dakord me ty, thuaja sekretarit tim, Dziwisz. Mirë, çfarë mund të bëjmë? Mirë, djema, asgjë. Lexojeni këtë dhe do t'ju bëjë shumë mirë, jo vetëm juve..., por gjithë Kishës, sepse dashuria për Jezu Krishtin është e vetmja e vërtetë, pjesa tjetër është e gjitha kotësi. Faleminderit.

Carlos Granados:

Ritheksoj thjesht falënderimin për Ecjen Neokatekumenale që ia ka besuar këto shkrime BAC-ut dhe përfundojmë me një lutje, një Ati ynë të gjithë së bashku.

Ati ynë.

Bekimi i Imzot Cordes.

Kiko:

Mund të shkojmë në paqe. Dhe lutuni për mua. Kurajo, djema. Dhe për Carmen-in.